

Motion om att staden som placerande myndighet måste ta ett större ansvar för omhändertagna barn

Motion av Jan Jönsson och Anne-Lie Elfvén (båda L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige framför Jan Jönsson och Anne-Lie Elfvén (båda L) att staden som placerande myndighet måste ta ett större ansvar för omhändertagna barn och lyfter frågor om hur staden säkerställer att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus. I motionen lyfts också frågan om hur staden på ett systematiskt sätt följer upp placerade barn på aggregerad nivå samt säkerställer att HVB-verksamheter drivs av seriösa aktörer. Slutligen föreslås i motionen att projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga permanentas och att modellen sprids till samtliga stadsdelsnämnder.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Barnens rätt i samhället (BRIS), Majblomman, Rädda Barnen, Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Sveriges Lärare Stockholm och Sveriges Skolledare Stockholm.

BRIS, Majblomman, Rädda Barnen, Sveriges Lärare Stockholm och Sveriges Skolledare Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att det är av yttersta vikt att staden stödjer placerade barn och deras familjer men konstaterar att mycket görs och att staden bland annat arbetar efter Socialstyrelsens kunskapsstöd, har stadsövergripande rutiner för avvikelser och brister samt att det i budget för 2025 finns uppdrag och medel för ett permanentande av skolsamordnarna och spridning till samtliga stadsdelsnämnder.

Socialnämnden redogör för det pågående arbete med eftervård som redan finns. Även nämnden ser behovet av att följa upp placerade barn på aggregerad nivå men konstaterar att det idag saknas juridiska förutsättningar för det. Vidare redogörs för

arbetet mot oseriösa HVB-aktörer och slutligen att projektet med skolsamordnare varit en framgång.

Utbildningsnämnden konstaterar att de i samverkan med socialförvaltningen under många år arbetat systematiskt för en obruten skolgång och gymnasiebehörighet för placerade elever, detta inom ramen för bland annat Skolfam, SAMS stödmodell och Projekt Skolsamordnare.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad delar många av motionens intentioner och lyfter ett antal arbetssätt som är viktiga och som finns i staden men som de menar fungerar olika bra i olika stadsdelsnämndsområden. De lyfter också att de skulle vilja se att insatsen Skolfam utvidgas så att den kan ges till barn placerade utanför Stockholm samt kompletteras med en liknande insats för gymnasieungdomar.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar i allt väsentligt motionärernas intentioner med motionen och faktum är att det mesta som föreslås är sådant som redan görs eller är på gång att göras i staden. Det är förstås så att vi som stad har ett mycket stort ansvar för att säkerställa trygghet och stöd för placerade barn och deras familjer. Därutöver är det lika viktigt att stödja barn och vårdnadshavare i tiden efter att en placering avslutats så att återgången till ett vanligt liv blir så bra som möjligt.

Pilotprojektet med skolsamordnare har varit så lyckat att vi under år 2025 gör verksamheten permanent och utvidgar den till alla stadsdelsnämndsområden. Dessutom har vi tillfört stora resurser för att utveckla den eftervård som ges efter avslutad placering. Runt om i staden pågår därför utvecklingsarbeten för en förbättrad eftervård vilket vi hoppas kommer leda till nya arbetssätt som sedan kan spridas över hela staden.

Redan idag ligger ett stort fokus på insatser så som funktionell familjeterapi, multisystemisk terapi och särskilt kvalificerade kontaktpersoner som både kan förebygga placeringar och vara en del av en eftervård efter en placering. Insatser vi, i olika grad, vill kunna erbjuda fler.

Vi inför också en central samordningsfunktion för placeringar som kommer göra att vi bättre tillvaratar de skalfördelar som vi har av att vara en stor aktör. Det kommer också minska risken för placeringar hos HVB-aktörer som inte sköter sig. Dessutom arbetar vi för att stärka myndighetssamverkan så att staden kan få del av information om vilka HVB-aktörer som drivs av kriminella, eller har anställda som är kriminella och därmed undvika placeringar hos dem.

Vi öppnar under detta år två ytterligare HVB-hem i egen regi, utöver det som vi öppnade förra året. Det ger oss möjlighet att bedriva vård med en betydligt högre kvalitet än den vård som erbjuds på de flesta privata HVB-hem. Detta till samma kostnad och utan risk för att verksamheten drivs av kriminella.

Jag delar motionärernas önskan om en mer systematisk uppföljning på aggregerad nivå av hur det går för placerade barn men kan konstatera att det finns vissa juridiska utmaningar med detta. Förhoppningsvis kommer ny lagstiftning underlätta ett sådant utvecklingsarbete.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Motion om att staden som placerande myndighet måste ta ett större ansvar för omhändertagna barn, dnr KS 2024/606-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Dennis Wedin (M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

När socialtjänsten omhändertar barn från sina föräldrar måste staden agera som den bästa förälder, inte som en sämre förälder. Idag är det svårt för stadsdelsnämnderna och kommunfullmäktige att följa upp hur det går för våra omhändertagna barn och unga och vi vet därmed inte om vi är den bästa föräldern för dessa barn. Utan uppföljning blir det nästintill omöjligt att veta om olika insatser har effekt och om barnen faktiskt är bättre rustade efter en placering.

Basfaktorer för vilken förälder som helst och därmed staden att följa upp är barnens betyg, hälsa och tandstatus. Det argument som framförts av stadens justister om att de omhändertagna och placerade barnens betyg, hälsa och tandstatus inte skulle gå att följa upp på aggregerad nivå, har avfärdats av flera experter vi har varit i kontakt med. Detta eftersom det får anses vara socialnämndernas ansvar redan idag, ett ansvar som de flesta socialnämnder inte tar fullt ut. En av dessa är Bo Vinnerljung som är Sveriges främsta expert på området. Stockholm borde nu gå före och testa lagutrymmet för barnens skull istället för att luta sig mot en preliminär bedömning utan laglig prövning.

Den nya socialtjänstlagen tydliggör också socialtjänstens ansvar för att stabilisera skolgången för barn som mottar stödinsatser. Det uppdraget går inte att följa upp och säkerställa utan en aggregerad sammanställning av placerade barns betyg.

I övrigt vill vi tillägga att vi välkomnar att vårt initiativ skolsamordnare nu permanentas och sprids över hela staden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 23 april 2025

Anders Österberg
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Sophia Granswed Baat (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige framför Jan Jönsson och Anne-Lie Elfven (båda L) att staden som placerande myndighet måste ta ett större ansvar för omhändertagna barn och lyfter frågor om hur staden säkerställer att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus. De menar bland annat att staden måste bli mycket bättre på att se till att barn som är placerade eller omhändertagna också får en fungerande skolgång och ta ansvar för att följa upp deras kunskapsresultat. Målet måste vara att barnen faktiskt når upp till kunskapsmålen, når gymnasiebehörighet och även går ut gymnasiet med fullständiga betyg. För barn och unga som samhället omhändertagit är skolgången den viktigaste skyddsfaktorn för framtiden.

Motionärerna framför vidare att barn i samhällsvård är en riskgrupp, både innan vården, under vården och efter att vården avslutats. Att minska risken för att unga begår de grövsta våldsbrotten efter att placeringar avslutats skulle ha avgörande betydelse för att minska grov kriminalitet. Motionärerna menar att som situationen ser ut idag brister det vad gäller stöd till efter placeringen, överlämningen till skolan fungerar illa, efter 18 års ålder får ungdomarna inget stöd alls och stödet till föräldrarna är också bristfälligt.

En huvudsaklig anledning till att de omhändertagna och placerade barnen osynliggörs i stadens olika uppföljningsrapporter menar motionärerna beror på att staden saknar data om målgruppen på aggregerad nivå. De få data staden har om hur det går för barnen i Stockholm finns hos Socialstyrelsen, som visar att endast 23 procent av de omhändertagna unga har en gymnasieexamen när de fyllt 20 år. Motionärerna anser att det måste säkerställas snarast att dessa barn följs systematiskt vad gäller deras skolgång, hälsa och tandstatus. När det gäller skolresultat efterfrågar motionärerna en systematisk och anonymiserad sammanställning på aggregerad nivå, precis som redan görs för exempelvis nyanlända elever. Motionärerna framför vidare att då det är staden som i dessa fall har klivit in som vårdnadshavare behöver de omhändertagna och placerade barnens skolresultat följas upp mycket noga, och det är således rimligt att staden följer upp dessa barns skolresultat i alla årskurser.

Motionärerna skriver att HVB-verksamheten har identifierats som ett särskilt riskområde i arbetet mot välfärdsbrott. Det här är ett område som borde vara väldigt prioriterat i arbetet mot välfärdsbrottsligheten då staden måste tillse att det inte finns kriminella aktörer i verksamheter man placerar barn i, och säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer. Motionärerna anser att staden till exempel behöver göra oanmälda besök på HVB-boenden och anlita säkerhetskonsulter med särskild kunskap om kriminella affärsupplägg.

Med anledning av ovanstående föreslår motionärerna:

1. att staden säkerställer att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas

direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggör för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18.

2. att staden systematiskt följer upp placerade och omhändertagna barn på aggregerad nivå för staden som helhet med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus.
3. att staden säkerställer att de HVB-verksamheter som anlitas för placeringar drivs av seriösa aktörer utan kriminella kopplingar.
4. att staden ser till att skolsamordnarna, dvs. särskilt dedikerade socialsekreterare som jobbat med placerade barns skolgång och som nu finns i sex stadsdelar blir permanenta samt att modellen sprids till samtliga stadsdelsnämnder.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Barnens rätt i samhället (BRIS), Majblomman, Rädda Barnen, Akademikerförbundet SSR Stockholms stad, Sveriges lärare Stockholm och Sveriges skolledare Stockholm.

BRIS, Majblomman, Rädda Barnen, Sveriges lärare Stockholm och Sveriges skolledare Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Alla stockholmare ska utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Det som framförs i motionen har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 1.3 *Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst*.

Stadsledningskontoret anser att det är av yttersta vikt att staden stödjer placerade barn och deras familjer. Staden har ett ansvar att säkerställa att barn och unga som är i behov av stöd, omsorg och vård får det i en trygg och stabil miljö. Av finansborgarrådets förslag till budget för 2025 framgår att stadsdelsnämnderna i samarbete med socialnämnden ska utveckla arbetet med eftervård i öppna former samt att det framgångsrika arbetet med skolsamordnare för placerade barn och unga ska permanentas och att samtliga stadsdelsnämnder ska ha skolsamordnare för placerade barn och unga. Vidare framgår av förslag till budget 2025 att stadsdelsnämnderna ska stärka uppföljningen av beslutade insatser och att en viktig del i detta är att följa upp jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer. En central

samordningsfunktion för placeringar av barn och unga föreslås vilken kan höja kvaliteten, öka kostnadskontrollen och frigöra tid för socialtjänstens medarbetare.

Socialnämnden stödjer stadsdelsnämndernas implementering av Socialstyrelsens kunskapsstöd *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott*. Kunskapsstödet rekommenderar insatser som kan användas både före, under och efter en placering. Inom ramen för implementeringen kommer familjebehandlare från samtliga av stadens stadsdelsnämnder utbildas i insatsen funktionell familjeterapi (FFT) samt delta i efterföljande handledning för certifiering. Staden undersöker även förutsättningarna för att starta upp ytterligare ett MST-team (multisystemisk terapi). Ytterligare ett team i staden skulle bidra till att fler barn och unga kan beviljas en intensiv och hemmabaserad lösning med tillgänglighet dygnets alla timmar. FFT och MST är exempel på insatser som kan utföras i samband med en placering och som stöd i och förberedelse för barnet att återvända hem. Inom ramen för sociala investeringsfonden har Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd tillsammans med de medsökande stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Järva och Skärholmen beviljats medel till ett projekt för att arbeta med intensifierad eftervård med hög tillgänglighet. En stor andel av det stöd som erbjuds barn och unga efter avslutad placering utförs lokalt i stadens stadsdelsnämnder av bland andra socialsekreterare, familjebehandlare, SIG-samordnare och kontaktpersoner. Stadsledningskontoret vill också nämna att socialnämnden erbjuder insatser riktat till barn och unga, bland annat via Framtid Stockholm och att även bland dessa insatser finns insatser som rekommenderas i Socialstyrelsens ovan angivna kunskapsstöd och kan användas i samband med att barn och unga avslutar samhällsvård.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att följa upp bland annat placerade barns skolresultat. Frågan har utretts tillsammans med juridiska avdelningen och det har konstaterats att det i dagsläget saknas juridiska förutsättningar, exempelvis så kan inte de uppgifter som finns om vilka barn som är placerade delges utbildningsnämnden på grund av socialtjänstens sekretess såvida det inte står klart att de enskilda eller närstående inte lider men av att uppgifterna överförs. Bedömning är att en uppgift om att ett barn är placerat av socialtjänsten som utgångspunkt är sekretessbelagd i förhållande till utbildningsnämnden. Det ska noteras att ett sådant utlämnande innebär att känslig information som huvudregel kommer att bli offentlig vid utbildningsnämnden. När det gäller lagligheten av personuppgiftsbehandlingen enligt dataskyddsbestämmelserna bedöms att det finns risk för att Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) skulle bedöma att socialnämnden inte har stöd enligt dessa bestämmelser för sådan insamling och samkörning av personuppgifter om placerades barns skolresultat. Stadsledningskontoret ser dock att det förslag som föreslås i lagrådsremissen *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter* om en ny lag om socialtjänstdataregister skulle kunna underlätta denna typ av uppföljning.

Socialnämnden upphandlar leverantörer med stadsövergripande ramavtal inom HVB-hem. Leverantörernas seriositet och efterlevnad av stadens krav på HVB-hem kontrolleras både under upphandlingsförfarandet och genom regelbunden uppföljning

under avtalstiden. Socialnämnden tillämpar både föranmällda och oanmällda verksamhetsbesök vid uppföljning. Därutöver är stadsdelsnämndernas individuppföljningar viktiga för att upptäcka avvikelser och brister i leverantörernas genomförande. Vid upptäckt av avvikelser och brister finns en stadsövergripande rutin för avvikelshantering inom sociala tjänster. HVB-hem är ett prioriterat område inom ramen för stadens arbete mot välfärdsbrott och en checklista har tagits fram för att lättare uppmärksamma risksignaler vid bland annat individuppföljning, fakturakontroll och vid direktupphandling. Stadens stadsdelsnämnder använder IVO:s placeringsstöd och upplever att det är ett bra stöd, att det ger en god översikt över HVB-hem med tillstånd samt att det är positivt att kunna se när IVO har pågående tillsynsärenden och även resultat av tillsynen. Användandet av stödet är ett led i socialtjänstens arbete att försäkra sig om att HVB-hem drivs av seriösa aktörer.

Socialnämnden leder projektet *Skolsamordnare för placerade barn och unga* som är ett treårigt projekt i samverkan med utbildningsnämnden och fem av stadens stadsdelsnämnder. Projektet avslutas den 31 maj 2025. Det går i dagsläget inte att visa statistiskt säkerställda och kvantitativa resultat avseende att de barn och unga som ingår i projektet klarar sig bättre i skolan. Det som i nuläget går att påvisa är att skolgången kommer igång och att de barn och unga som omfattas av projektet vill gå i skolan och också gör det. Många av de barn och unga som ingår i projektet saknar ofta skolgång bakåt, ibland under lång tid. När en skolsamordnare börjar arbeta så kommer barnen/de unga igång i skolan vilket i sig innebär en stor skillnad för barn och unga i samhällsvård. I förslag till budget för 2025 framgår att arbetet med skolsamordnare för placerade barn och unga ska permanentas och samtliga stadsdelsnämnderna ska ha skolsamordnare.

Stadsledningskontoret ser att mycket görs för att stödja placerade barn och deras familjer så att de får den vård och omsorg de behöver.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss av motion om att staden som placerande myndighet måste ta ett större ansvar för omhändertagna barn.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Begreppet placerade barn och unga omfattar alla barn och unga som är placerade av socialtjänsten utan vårdnadshavare eller annan ställföreträdande vuxen, antingen frivilligt enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL eller med tvång enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Barn som är omhändertagna enligt LVU omfattas således av begreppet placerade barn vilket är det ord som används i texten nedan.

Motionärerna har fyra förslag som besvaras nedan.

1. att staden säkerställer att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggör för fortsatt stöd även efter barnet fyllt 18.

Förvaltningen har i tjänsteutlåtande ” *Remiss av Motion om att staden skall ta fram ett eftervårdsprogram för omhändertagna och placerade barn* ” Dnr SOF 2024/277 i maj 2024 redogjort för stadens pågående arbete vad gäller eftervård för placerade barn.

Socialnämnden har i dag möjlighet att enligt 11 kap. 4 b § SoL besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering enligt socialtjänstlagen i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört. Uppföljningen ska enligt 11 kap. 4 c § SoL i sådant fall avslutas senast två månader från det att placeringen har upphört eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 § kap. 1 § första stycket.

Utöver vad som redovisas i ovan tjänsteutlåtande stödjer socialnämnden stadsdelsnämndernas implementering av Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Kunskapsstödet rekommenderar insatser som kan användas både före, under och efter en placering. Inom ramen för implementeringen kommer 30 familjebehandlare från samtliga av stadens stadsdelsförvaltningar utbildas i insatsen funktionell familjeterapi (FFT) samt delta i efterföljande handledning för certifiering (cirka 18 månader) med start i september 2024.

I nuläget undersöks förutsättningarna för att inom staden starta upp ytterligare ett MST (multisystemisk terapi)-team. Även MST rekommenderas i Socialstyrelsens kunskapsstöd och ytterligare ett MST-team i staden skulle bidra till att fler barn och unga kan beviljas en intensiv och hemmabaserad lösning med tillgänglighet dygnet alla timmar.

FFT och MST är exempel på insatser som kan utföras i samband med en placering och som stöd i och förberedelse för att barnet att återvända hem.

Utöver detta har Sociala investeringsfonden nyligen beviljat Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd tillsammans med de medsökande stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Järva och Skärholmen, medel till ett projekt för att arbeta med intensifierad eftervård med hög tillgänglighet.

Stockholms stad samverkar också med civilsamhället, bland annat med SOS Barnbyar, vad gäller barn med erfarenhet av samhällsvård. SOS Barnbyar har tagit fram ett ungdomsprogram för ungdomar mellan 16-25 år som är på väg

att lämna, eller har lämnat samhällsvården, och erbjuder inom ramen för detta psykosocialt och praktiskt stöd samt rådgivning beträffande utbildning, arbete och boende. SoS Barnbyar har under året informerat om denna möjlighet till stöd på de nätverksträffar för chefer inom barn och ungdomsvården som socialförvaltningen håller i.

En stor andel av det stöd som erbjuds barn och unga efter avslutad placering utförs lokalt i stadens elva stadsdelsförvaltningar av bland andra socialsekreterare, familjebehandlare, SIG-samordnare och kontaktpersoner. Slutligen ska också nämnas att socialnämnden erbjuder insatser riktat till barn och unga, bland annat via Framtid Stockholm. Även bland dessa insatser finns insatser som rekommenderas i Socialstyrelsens ovan angivna kunskapsstöd och kan användas i samband med att barn och unga avslutar samhällsvård.

2. att staden systematiskt följer upp placerade och omhändertagna barn på aggregerad nivå för staden som helhet med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus.

Socialnämnden instämmer i att det finns ett behov av att följa upp placerade barn på aggregerad nivå. Frågan har tidigare utretts tillsammans med juridiska avdelningen och det har konstaterats att det i dagsläget saknas juridiska förutsättningar. När utbildningsnämnden inte har kännedom om vilka barn som är placerade behöver dessa uppgifter överföras från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden och detta kan på grund av socialtjänstens sekretess inte ske såvida det inte står klart att de enskilda eller närstående inte lider men av att uppgifterna överförs. Bedömning är att en uppgift om att ett barn är placerat av socialtjänsten som utgångspunkt är sekretessbelagd i förhållande till utbildningsnämnden. I enskilda fall skulle bedömningen kunna bli annorlunda, till exempel vid samtycke till utlämnande. Det ska noteras att ett sådant utlämnande innebär att känslig information som huvudregel kommer att bli offentlig vid utbildningsnämnden. När det gäller lagligheten av personuppgiftsbehandlingen enligt dataskyddsbestämmelserna bedöms att det finns risk för att Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) skulle bedöma att socialnämnden inte har stöd enligt dessa bestämmelser för sådan insamling och samkörning av personuppgifter om placerades barns skolresultat.

Socialnämnden välkomnar förslaget i lagrådsremissen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter som överlämnades till lagrådet den 4 juli 2024, om en ny lag om socialtjänstdataregister. Utredningen lämnade också promemorian Bättre förutsättningar för att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst (Ds 2024:13) i slutet av juni 2024 och förslagen bereds vidare inom Regeringskansliet. Dessa förslag skulle i framtiden kunna underlätta ovan efterfrågade uppföljning.

3. att staden säkerställer att de HVB-verksamheter som anlitas för placeringar drivs av seriösa aktörer utan kriminella kopplingar.

Socialförvaltningen upphandlar leverantörer med stadsövergripande ramavtal inom HVB-hem. Leverantörernas seriositet och efterlevnad av stadens krav på HVB-hem kontrolleras både under upphandlingsförfarandet och genom regelbunden uppföljning under avtalstiden. Förvaltningen tillämpar både föranmälda och oanmälda verksamhetsbesök vid uppföljning. Därutöver är stadsdelsförvaltningarnas individuppföljningar viktiga för att upptäcka avvikelser och brister i leverantörernas genomförande. Vid upptäcker av avvikelser och brister finns en stadsövergripande rutin för avvikelshantering inom sociala tjänster. Den vägleder hur stadsdelsförvaltningarna ska gå till väga vid avvikelshanteringen gentemot leverantören och när avvikelser och brister ska rapporteras till socialförvaltningen för vidare utredning. När socialförvaltningen tar över avvikelshanteringen utreds möjliga avtalsbrott och vilka sanktioner som kan tillämpas. Vanligen ska leverantören ges möjlighet till förklaring och rättelse, även om vissa avtalsbrott kan vara så pass allvarliga att möjligheten till rättelse upphör.

Vid eventuella direktupphandlade avtal ansvarar stadsdelsförvaltningarna för att teckna avtal med leverantören och att göra nödvändiga kontroller och uppföljning.

HVB-hem är ett prioriterat område inom ramen för stadens arbete mot välfärdsbrott och en checklista har tagits fram för att lättare uppmärksamma risksignaler vid bland annat individuppföljning, fakturakontroll och vid direktupphandling.

I juni 2024 ställde socialnämnden, efter förfrågan från Sveriges kommuner och regioner, SKR, frågor till stadens stadsdelsnämnder gällande IVO:s placeringsstöd. SKR lämnade i sin tur svaren vidare till Socialdepartementet. Sammanfattningsvis framkom att de som svarade på frågan använder stödet vid samtliga placeringar på HVB-hem och att det upplevs som bra. Som exempel svarade stadsdelsförvaltningarna att det ger en god översikt över HVB-hem och stödboenden med tillstånd samt att det är positivt att kunna se när IVO har pågående tillsynsärenden och även resultat av tillsynen. Användandet av stödet är ett led i socialtjänstens arbete att försäkra sig om att HVB-hem drivs av seriösa aktörer. För att än mer stärka skyddet för barn och unga som ska placeras på HVB och öka socialtjänstens möjligheter att försäkra sig om HVB-hemmets arbete uppgav stadsdelsnämnderna önskemål om att det ska framgå i placeringsstödet om tillsynen är initierad med anledning av brister eller om det är tillsyn inom ramen för ordinarie verksamhet. Vidare önskar stadsdelsnämnderna att när en verksamhet har fått beslut om återredovisning på grund av brister ska det framgå vad bristerna består i.

4. Det skulle underlätta i arbetet mot oseriösa aktörer om IVO omgående informerade om indragna tillstånd. att staden ser till att skolsamordnarna, dvs. särskilt dedikerade socialsekreterare som jobbat med placerade barns skolgång och som nu finns i sex stadsdelar blir permanenta samt att modellen sprids till samtliga stadsdelsnämnder. Socialnämnden leder projektet Skolsamordnare för placerade barn och unga som är ett treårigt projekt i samverkan med utbildningsnämnden och fem av stadens stadsdelsnämnder (Södermalm, Hägersten-Älvsjö, Skarpnäck, Farsta, och Järva). Projektet avslutas den 31 maj 2025. Det går i dagsläget ännu inte att visa statistiska och kvantitativa resultat avseende att de barn och unga som ingår i projektet klarar sig bättre i skolan. Resultaten kommer sannolikt att visa sig på sikt. Det som går att visa redan nu är att skolgången kommer igång och att de barn och unga som omfattas av projektet vill gå i skolan och också gör det. Många av de barn och unga som ingår i projektet saknar ofta skolgång bakåt, ibland under lång tid. När en skolsamordnare börjar arbeta så kommer barnen/de unga igång i skolan vilket innebär en enorm kvalitetsförbättring av hela samhällsvården. Tidigare saknade barn och unga ofta skolgång under placeringstiden. Projektet bidrar även till att lösa svåra skolfrågor. Frågor och situationer som tidigare varit olösta och inneburit att barnet/den unga inte kommit igång i skolan blir nu uppklarade och leder till skolgång. Barn och unga inom projektet kommer även snabbt in i fungerande skolgång vid hemflytt, vilket är en central del av en funktionell och effektivt eftervård. Vägen in till utbildningsförvaltningen via projektets samordnare samt det nära samarbetet mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen i Stockholms stad utgör en stor del av projektets framgång. Projektet har visat att det går att göra skillnad för barn och unga i samhällsvård. Ramboll kommer att återkoppla preliminära resultat på genomförd processutvärdering samt lämna över en rapport under hösten 2024. I finansborgarrådets förslag till budget 2025 står att det framgångsrika arbetet med skolsamordnare för placerade barn och unga ska permanentas och samtliga stadsdelsnämnderna ska ha skolsamordnare. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna i implementeringen. Det krävs tid och resurser för att kunna arbeta med dessa arbetsuppgifter. Detsamma gäller inom utbildningsförvaltningen i fall rollen ska permanentas då arbetet behöver ske gemensamt.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

En lyckad skolgång är en av de viktigaste faktorerna för elevernas framtida livschanser. Utbildningsförvaltningen har i samverkan med socialförvaltningen inom ramen för bland annat Skolfam, SAMS stödmodell och Projekt skolsamordnare under många år arbetat systematiskt för att placerade elever ska få en obruten skolgång och gymnasiebehörighet.

Skolfam

Barn som är placerade i familjehem och går i grundskolan inom Stockholms län, får konkret stöd i sin skolgång av Skolfam Stockholm, en stadsövergripande jour- och familjehemsverksamhet. En viktig grund för Skolfam är samverkan mellan social- och utbildningsförvaltningarna.

Skolfam driver ett systematiskt arbete och aktivt samarbete mellan skola, socialtjänst och familjehem, med målet att eleven når gymnasiebehörighet. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för de familjehemsplacerade barnens skolgång och möjligheter till en positiv framtid genom att fokusera på den skyddande effekt som skolan ger. Skolfam startade som ett projekt i staden 2013 men är sedan 2016 en permanent verksamhet. Nationella resultatenkäter visar på att elever som omfattats av Skolfam i högre grad når gymnasiebehörighet.

SAMS stödmodell

Utbildningsförvaltningen arbetar även sedan 2020 tillsammans med socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna enligt SAMS stödmodell. Stödmodellen ger riktlinjer för hur berörda aktörer ska samverka kring elever som blir placerade av socialtjänsten och som behöver en skolgång under placeringen. Det övergripande syftet är att säkerställa en kontinuerlig skolgång för placerade barn och unga, när placeringen medför skolbyte.

Samverkan inom SAMS gäller barn och unga med placering i jourhem, familjehem, på HVB-hem och stödboende. Sedan den 1 april omfattas även barn och unga som är placerade i skyddat boende.

Projekt Skolsamordnare

Utöver detta arbetar utbildningsförvaltningen med Projekt Skolsamordnare för placerade barn och unga. Projektet är finansierat av sociala investeringsfonden och startade den 1 juni 2022. Projektet sker i samverkan mellan socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och de fem stadsdelsförvaltningarna Södermalm, Hägersten-Älvsjö, Skarpnäck, Farsta och Järva.

Skolsamordnares uppdrag är att förbereda eleven och skolan inför, under och efter placeringen, för att säkerställa ett fungerande skolbyte och verka för en kontinuerlig skolgång.

En utvärdering av projektet pågår och diskussioner om en framtida implementering av Skolsamordnarprojektet förs mellan olika berörda förvaltningar.

Efter avslutad placering

Utbildningsförvaltningen arbetar aktivt för att stötta elever som flyttar hem efter avslutad placering. Dels stöttar Skolslussens studie- och yrkesvägledare gymnasieelever (16–20 år) och elever i grundskolan får stöd av Skolval. Målet är att placerade elever som flyttar, snabbt ska få till en fungerande skolgång med kvalitativa överlämningar.

Utbildningsförvaltningen följer systematiskt upp alla elevers kunskapsresultat som en del av huvudmannauppgiften. De placerade elevernas kunskapsresultat ingår i den totala statistiken på aggregerad nivå.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för barns rättigheter eller jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad yttrande daterat den 26 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Vi vill först lyfta fram vikten av ett väl organiserat samarbete mellan socialtjänsten och elevhälsan med tillräckliga resurser i syfte att med tidiga gemensamma insatser uppmärksamma och nå barn i riskzonen för att undvika placering och omhändertagande där våra medlemmar gör avgörande skillnad i barn och ungas liv.

Placerade barn och unga har samma rätt till utbildning och skolgång som alla andra barn och unga. Placerade barn och unga kan därför behöva särskilt stöd för att det ska bli verklighet. Vi delar uppfattningen att insatsen med skolsamordnare för placerade barn och unga fallit väl ut. Projektet bör precis som motionärerna föreslår övervägas att permanentas och utökas till samtliga stadsdelar.

Det idag permanentade projektet Skolfam (skolsatsning för familjehemsplacerade barn) bör utökas till att även omfatta de barn som av staden placerats utanför Stockholm. En skolfamsliknande insats för gymnasieungdomar bör även utformas. Det kommunala aktivitetsansvaret följer folkbokföringen. KAA kan ge digitalt stöd, lärarcoachning, studie- och yrkesvägledning på distans, men behöver ungdomen praktik/ungdomsansställning så är det idag svårt att få till om inte hänsyn tagits till detta redan vid val av HVB.

Det är synnerligen viktigt att lagstiftarens intentioner för barn inom samhällsvård följs i den meningen att uppföljningsansvaret är tydligt. Redan idag görs mycket av det som motionärerna efterfrågar av familjevården. De samlar exempelvis redan in statistik genom Hälsokort och Skolkort inklusive tandvård som rapporteras in centralt i staden. Ett område som behöver ses över är hur uppföljningen av skolresultatet kan göras när barn/ungdom går i friskolor.

Unga vuxna ska absolut inte överges efter 18-årsdagen men blir hänvisade till enheter för försörjningsstöd när exempelvis barnets familjehemsplacering övergått från familjehem till stödboende. De unga som av olika anledningar inte gått till gymnasiestudier och är placerade i samhällsvård behöver följas upp av handläggare inom socialtjänsten och arbetsmarknadsförvaltningen i tätt samarbete. Det behövs handläggare som har som uppgift att samordna insatser och lotsa den unge in i samhället, tillbaka till studier och in i arbete samt finnas som personligt stöd.

Mycket av detta görs redan idag men samarbetet fungerar olika bra över staden enligt vår uppfattning och kan alltid utvecklas ytterligare. Det som behöver uppmärksammas här är den tuffa arbetsmiljön och arbetsbelastningen våra medlemmar arbetar under vilket leder till många handläggarbyten för de placerade barnen. Det kan göra att saker missas, barn och ungdomar tappar förtroende för socialtjänsten då de inte orkar öppna upp sig för ännu en person. Den höga personalomsättningen påverkar förhållandena negativt på flera sätt.

Akademikerförbundet SSR utgår ifrån att staden ställer sådana krav i upphandling, tilldelning och uppföljning av HVB-hem att staden endast placerar barn och unga hos seriösa aktörer. Brister i upphandlingsrutiner och uppföljning ska åtgärdas.

Socialtjänsten kontrollerar verksamheterna genom IVO som enligt uppgift menar att de i dag inte har tillräckliga verktyg för att motverka kriminella aktörer i HVB-verksamheterna. Stadens satsning på HVB i egen regi där kontrollen har förutsättning för att bli bättre är välkommet. Välfärdsbrottslingar ska inte få tillgång till våra barn och unga.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföra följande:

När socialtjänsten omhändertar barn från sina föräldrar måste staden agera som den bästa förälder, inte som en sämre förälder. Idag är det svårt för stadsdelsnämnderna och kommunfullmäktige att följa upp hur det går för våra omhändertagna barn och unga och vi vet därmed inte om vi är den bästa föräldern för dessa barn. Utan uppföljning blir det nästintill omöjligt att veta om olika insatser har effekt och om barnen faktiskt är bättre rustade efter en placering.

Basfaktorer för vilken förälder som helst och därmed staden att följa upp är barnens betyg, hälsa och tandstatus. Det argument som framförts av stadens justister om att de omhändertagna och placerade barnens betyg, hälsa och tandstatus inte skulle gå att följa upp på aggregerad nivå, har avfärdats av flera experter vi har varit i kontakt med. Detta eftersom det får anses vara socialnämndernas ansvar redan idag, ett ansvar som de flesta socialnämnder inte tar fullt ut. En av dessa är Bo Vinnerljung som är Sveriges främsta expert på området. Stockholm borde nu gå före och testa lagutrymmet för barnens skull istället för att luta sig mot en preliminär bedömning utan laglig prövning.

Den nya socialtjänstlagen tydliggör också socialtjänstens ansvar för att stabilisera skolgången för barn som mottar stödinsatser. Det uppdraget går inte att följa upp och säkerställa utan en aggregerad sammanställning av placerade barns betyg.

I övrigt vill vi tillägga att vi välkomnar att vårt initiativ skolsamordnare nu permanentas och sprids över hela staden.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att nämnden i sitt remissvar bifaller motionen.
3. Att därutöver anföra följande:

När socialtjänsten omhändertar barn från sina föräldrar måste staden agera som den bästa förälder, inte som en sämre förälder. Idag är det svårt för stadsdelsnämnderna och kommunfullmäktige att följa upp hur det går för våra omhändertagna barn och unga och vi vet därmed inte om vi är den bästa föräldern för dessa barn. Utan

uppföljning blir det nästintill omöjligt att veta om olika insatser har effekt och om barnen faktiskt är bättre rustade efter en placering.

Basfaktorer för vilken förälder som helst och därmed staden att följa upp är barnens betyg, hälsa och tandstatus. Det argument som framförts av stadens justister om att de omhändertagna och placerade barnens betyg, hälsa och tandstatus inte skulle gå att följa upp på aggregerad nivå, har avfärdats av flera experter vi har varit i kontakt med. Detta eftersom det får anses vara socialnämndernas ansvar redan idag, ett ansvar som de flesta socialnämnder inte tar fullt ut. En av dessa är Bo Vinnerljung som är Sveriges främsta expert på området. Stockholm borde nu gå före och testa lagutrymmet för barnens skull istället för att luta sig mot en preliminär bedömning utan laglig prövning.

Den nya socialtjänstlagen tydliggör också socialtjänstens ansvar för att stabilisera skolgången för barn som mottar stödinsatser. Det uppdraget går inte att följa upp och säkerställa utan en aggregerad sammanställning av placerade barns betyg.

I övrigt vill vi tillägga att vi välkomnar att vårt initiativ skolsamordnare nu permanentas och sprids över hela staden.